

Василь Кузнєцов

канд. хім. н., доцент, Київ

Засоби інтенсивного навчання іноземній мові у технічних навчальних закладах

Сучасні програми вивчення іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах передбачають вкрай обмежений час на оволодіння цієї дисципліною, що спонукає використовувати і вдосконалювати найбільш інтенсивні методи навчання, які прискорюють процес активного оволодіння мовою. Практика показує, що найбільш природним та ефективним методом навчання є так званий метод мовного занурення [1], який передбачає безпосередній та достатньо інтенсивний контакт між студентами та викладачами, що є носіями цільової мови. Із зрозумілих причин цей метод не може бути використаний в широких масштабах, щонайменш у сучасних умовах. Тому виникає питання про використання відомостей про механізм запам'ятовування слів та мовних конструкцій для підвищення ефективності традиційних курсів іноземної мови у технічних навчальних закладах, що ведуть звичайні викладачі, для яких цільова мова не є рідною.

Якщо розглянути сучасні уявлення про механізми сприйняття та запам'ятовування людиною інформації, що є предметом когнітивної психології, то, на жаль, виявляється, що незважаючи на інтенсивні дослідження в цій галузі зараз існують лише якісні схеми цих процесів [2]. Однак, навіть такі уявлення дозволяють зробити підхід до вибору оптимальної стратегії курсів іноземної мови більш раціональним. Згідно до схем запам'ятовування, що беруть початок з фундаментальної праці Вога та Нормана [3], пам'ять людини поділяється на сенсорну (безпосереднє сприйняття), короткотривалу (оперативну) та довготривалу (постійну). Виявилось, що перевід інформації у постійне зберігання суттєво прискорюється та полегшується, якщо запам'ятовування нової інформації пов'язано з переробкою та осмисленням відомостей, які вже

зберігаються у довготривалій пам'яті. Ці спостереження та висновки є теоретичною основою для використання професійно-орієнтованого метода, що поєднує вивчення певної фахової дисципліни та іноземної мови. Досвід викладання англійської мови студентам, що спеціалізуються в прикладних технічних дисциплінах, таких, як комп'ютерні технології, електроніка тощо, свідчить, що професійно-орієнтований підхід значно стимулює сприйняття та надійне запам'ятовування нових термінів, сприяє активному використанню мови у фаховій галузі. Практика показує, що зосередження уваги студентів у першу чергу на змісті тексту, а не на мові як такій, особливо ефективно на стадії подання нового матеріалу. Ці результати надзвичайно важливі в умовах обмеженого часу мовних курсів для технічних спеціальностей.

Ще один важливий висновок зі схеми запам'ятовування - це доцільність постійного повернення до поданої інформації під час заняття. Наприклад, якщо на початку уроку був прослуханий текст, корисно одразу ж після цього поставити декілька простих питань, що мають відношення до нього. Через 20-30 хвилин можна на деякий час знову повернутися до цієї теми. Створення циклів повторення матеріалу під час заняття збільшує термін перебування інформації в оперативній пам'яті студента і суттєво підвищує ефективність її постійного запам'ятовування.

Важливий фактор, що поліпшує процес запам'ятовування - це стимулювання уваги та зацікавленості студентів до уроку. Такими стимулами можуть бути незвичайна тема, оформлення, характер подання матеріалу, застосування комплексних каналів виводу нової інформації, що одночасно впливають на різні органи відчуттів людини, наприклад, використання кіно та відео матеріалів.

В зв'язку з проблемою ефективності запам'ятовування викликає особливий інтерес питання про оптимальний рівень складності навчального матеріалу. Практичний досвід показує, що під час такого вибору слід схилитись скоріш до ускладнення ніж до надмірного спрощення видів роботи. Лише активне використання достатньої кількості ресурсів нервово-психічної системи

подання навчального матеріалу, що активно впливають на відчуття студента – як на свідомому, так і підсвідомому рівнях. До числа таких засобів належать всі сучасні так звані мультимедійні засоби, серед яких слід окремо виділити комп'ютерні системи. Сучасний персональний комп'ютер, навіть середнього рівня та не підключений до мережі Інтернет (режим offline), це потужний мультимедійний інструмент, що дозволяє зберігати, шукати та миттєво відтворювати інформацію у будь-якому виді - текстовому, звуковому, графічному, у вигляді зображень, що рухаються. Комп'ютер дуже корисний як допоміжний засіб під час виконання навчальних вправ [7]. У найпростіших випадках перевірка результатів завдань може бути здійснена в автоматичному режимі без втручання викладача. В більш складних типах вправ комп'ютер лише зберігає результати, які потім перевіряються звичайним способом.

Принципово нові перспективи відкриваються під час підключення комп'ютера до всесвітньої мережі [8]. Це дає практично необмежений доступ до інформаційних джерел на мові оригіналу. Робота з цими матеріалами за методикою подібна до використання звичайних засобів аудіовізуального супроводу, але за рахунок більших можливостей мережі, практично необмеженого обсягу доступної інформації, незрівнянно краще може бути адаптована до особливостей сприйняття та здібностей конкретних студентських груп та навіть окремих студентів. Створюються набагато більші можливості до моделювання та відтворення реальних мовленнєвих ситуацій.

Використання актуальних матеріалів з Інтернету надзвичайно підвищує мотивацію студентів до оволодіння іноземною мовою. Для викладача є дуже цінним те, що практично будь-які навчальні матеріали, що розроблені фахівцями країни-носія цільової мови, можуть бути ефективно та з мінімальними змінами використані у відповідному курсі іноземної мови. Ще одна, не менш важлива можливість, яка реалізується за допомогою Інтернету, це здатність безпосереднього спілкування з носіями цільової іноземної мови, що може в певній мірі замінити реальні контакти.

учня створює передумови для “зчеплення” нової інформації з даними, що вже зберігаються в довготривалій пам’яті, і ефективної передачі їх для постійного зберігання. Цілком природно, що при цьому, як і у випадку будь-якої рекомендації, слід відчувати почуття міри та не переходити граничний рівень складності після якого студенти взагалі не здатні сприймати інформацію.

Наведені міркування дозволяють робити певні висновки під час вибору типів роботи та видів вправ для роботи зі студентами. Як приклад розглянемо дуже розповсюджені текстові вправи, які є складовою частиною будь-якого навчального посібника. Дуже простий, але досить ефективний тип вправ - словарні головоломки: слова у реченні перемішують у довільному порядку, а завдання студентів, виходячи із змісту та граматичної форми цього речення, поновити його початковий вид. Модифікацією такої вправи може бути перемішування речень у тексті. Більш складні завдання передбачають осмислення та перебудову тексту. Приклад такої роботи - це завдання щодо розбиття тексту на окремі частини з наданням кожній з частин власного підзаголовку. Досить ефективною вправою є скорочення обсягу тексту до визначеного рівня з максимальним збереженням змісту. Корисним та ефективним завданням є відповіді на питання, що мають відношення до теми тексту. При цьому частина студентів може складати питання і потім ставити їх партнерам. В залежності від рівня підготовки студента він може під час відповіді використовувати або конкретну інформацію, що міститься у тексти, а також додаткові матеріали відповідно до обсягу власної ерудиції.

Наведені погляди були широко використані під час створення колективом кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики Національного авіаційного університету низки професійно-орієнтованих посібників та підручників з іноземної мови, наприклад [4-6], у яких автори намагались поєднати необхідні складові курсу іноземної мови, зокрема відомості і вправи з граматики, з професійним контентом згідно із фахом студентів.

Викладене також показує, що в інтенсивних професійно-орієнтованих курсах іноземної мови мають бути ефективно застосовані сучасні засоби

Таким чином, навіть прості уявлення з галузі когнітивної психології стосовно механізму сприйняття та засвоєння людиною інформації дозволяють робити конкретні практичні висновки щодо принципів побудови та методичного забезпечення курсів іноземної мови для студентів технічних спеціальностей. Цей підхід також наочно показує доцільність використання у вказаних курсах сучасних комп'ютерних технологій.

Література

1. *Salomone A.M.* Immersion teachers: what can we learn from them?// *Methods that work*/Ed. Oller J.W.Jr. – Boston, Mass.: Heinle & Heinle Pub., 1993 - P.129-135.
2. *Солсо Р.Л.* Когнитивная психология. – М.: Тривола, 2002 - 600 с.
3. *Waugh N.C., Norman D.A.* Primary memory// *Psych. Rev.* – 1965. – V. 72 – P. 89-104.
4. *Кузнєцов В.О.* Англійська мова. *Essential grammar for technicians: методична розробка для студентів.* – К.: НАУ, 2003. – 67 с.
5. *Шостак О.Г., Любинецька О.О., Кузнєцов В.О.* Англійська мова для студентів технічних спеціальностей: навч. посібник. Ч. 1. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2007. – 219 с.
6. *Шостак О.Г., Кузнєцов В.О.* *Professional English. Measurement and engineering: підручник* – К.: Університет «Україна», 2013. – 631 с.
7. *Кузнєцов В.О.* Сучасні технології оцінювання знань студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням // *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Зб. наук. праць ГМІ НАУ.* – К: ДП "Інформ.-аналіт. агентство". – 2009. – Вип. 17. –С. 179 – 185.
8. *Marco M.J.L.* Internet content-based activities for ESP// *Forum.* – 2002. – № 40(2). – P. 20-25.